

ЏОН ТЕЈЛОР

ПОЕЗИЈА ДРАГАНА ЈОВАНОВИЋА ДАНИЛОВА И ЊЕНА ПОЗАДИНА (ОКВИР)

Иако песме Драгана Јовановића Данилова нису ни дијалозни нити су позоришне по својој природи, његов опус евоцира – бар код мене – слику позоришта са „позадином”, тј. завесом или осликаним материјалом који виси у позадини позорнице као део сценографије. Зашто се код мене јавља ова сценска аналогија, као да ова основна слика ствара структуру, уоквирује, у ствари „поставља на сцену” тему која иначе варира од песме до песме? Свакако, свака песма има свој оквир (позадину), коју, рецимо, чине културни, филозофски, књижевни, стилистички и аутобиографски елементи, као и историја ових елемената: њихова важност у ономе што је написано. Али зашто поезија Данилова има тенденцију да ме упућује на сценски симболизам много више него рад неких других песника? Размишљао сам о овом питању док сам читао преводе његових песама на енглески, француски, италијански и немачки, сакупљене у две четворојезичне збирке, *Хомер њредџрађа* и *Живи њерџаменѝ*.

На пример, кратка песма „Тело Пуно Звезда”, у којој Данилов каже: „Тек загрљај нагих тела / искупљење је за сво зло овог света”. Сигурно је да његова поезија често посебно наглашава сексуалност а сензуалност много уопштеније, али ретко кад у чисто хедонистичком смислу: физички осећај се ретко призива „сам по себи”, издвојен од свега. Постоји позадина (оквир), метафизичка или друге врсте; уколико већ није имплицитна у описаном осећању, онда се појављује мало касније у песми и тако се именује. На пример, реч „искупљујући” означава ту позадину као хришћанску. Искупљење је божански чин који омогућава људском бићу да себе спасе од греха, грешака или зла. Ипак, мада Бог јесте у улози

„Спаситеља” који искупљује у хришћанској теологији, тај Бог није присутан у Даниловљевој поезији; или, у најбољем случају, он је „непознат”, како га аутор описује у једној другој песми. Као што глумац стоји на позорници испред сценске позадине, Данилов, као песник – приповедач, стоји „насупротив” ове хришћанске позадине – „насупротив”, реч која има два смисла на енглеском: означава неког ко одскаче (наспрам ове позадине), али исто тако неког ко стоји у опозицији са оним са којим се суочава, мада је Даниловљев антагонизам у погледу хришћанске теологије више испитујући него изазивачки.

Слично овоме, „Свето Место” сугерише позоришну сценографију. У овој песми Данилов евоцира „топло станиште голуба (голубарник)” као место уточишта током, како се чини, тужних времена у његовом животу. Он закључује: „У данима осаме, пред тим голубарником / молио сам се, молио, ни сам не знам чему”. Оквир (позадина) овде је нешто непознато, нека врста коначне завесе чија би једина особина била „непознато”. Мислим на „апофатичку” или „негативну” теологију, где се суштина Бога сматра недокучивом, па је тако и сама дефиниција Бога „неразумљива”.

У сваком случају у песмама из две већ поменуте Даниловљеве збирке песник, који није мистик, не покушава да се приближи овој непознатој суштини: он остаје, као и глумац, на доњој позорници, или на централној, и не покушава да се попне на горњу позорницу, према позадини; ипак, он је не може ни игнорисати, а камоли склонити. Она је ту, на виделу, понекад злослутно. Она дефинише његов досег, његова ограничења. Она означава територију онога што се може знати, као људско искуство, и шта се о њој може рећи. Позадина сама по себи јесте одсуство и тишина. Као што Даниловљева дирљива еротска песма „Благо, руком” призива „побеснели океан тишине”, који је песнику преостао када је његова љубавница напустила кућу. Слично неисказивости Бога, или недостатку истинских метафизичких скровишта (као што је „топао голубарник”) изван физичких чињеница стварности (чији се јединствени хоризонт назире као смрт, уништавање и ништавило), ова значајна тишина такође се појављује као нека врста позадине. Привилегованом тренутку је крај. Овде, као и на другим местима, Данилов изражава свој став да искупљење захтева друге, Другог, љубав и самилост.

Најуочљивији пример ове сценске-сценографске поетике може се наћи у песми „Хомер предграђа”, песми која у ствари говори о проблему самилости. Овде се позадина диже, још једном, као неки неразумљиви – „без пута” – зид „велике тишине”, који стално подсећа приповедача на његово стање напуштености и неспособности,

на неку врсту онтолошког филозофског става или пасивност. Ево прва четири стиха ове дугачке песме, и последња три:

Свет опстојава на самилости! Само оно
за шта се молимо говори све језике света!
али, овде нема Богова, у овом пустом крају
и сам си упијен у велико ћутање беспућа...

(...)

...пао си из Божијег наручја
у ову напуштену пролазност у којој дани одлазе,
а ти ниси ни њихова пераја.

Узимајући у обзир ове примере, као и неке друге (као што је слика песника као „Елеузинског јелена” који галопира кроз шуму у предграђу, не унутар старогрчког религиозног места), може се поставити следеће питање: ако сензуалност – интимност нагих тела – „искупљује”, као у првој цитираној песми овде, које је онда стање ума и тела – стање Бића, како бих рекао – који је исход „искупљења”? Вероватно би то било стање у коме је приповедач, који доживљава физичко осећање, и који га ствара у својој љубавници, дубоко свестан кроз шта пролази. Једно интензивно, суптилно, обавезно ефемерно стање које комбинује осећање и наглашену свест овог осећања. Оно сто су Лајбниц, Кант и нарочито Мен де Биран назвали „а-перцепцијом” насупрот „перцепцији”: самосвесно стање у коме смо свесни да смо у процесу мишљења, осећања, или примања утиска осећања. У ствари, наглашено осећање животности, односно шта значи бити жив у овом свету у коме се Бог и остале замишлене метафизичке опције доживљавају као одсутне, неме, недодирљиве, непознате. У таквом свету да ли је можда једино могуће „искупљење” могућност уживања у кратким, проблематичним, незаборавним доживљајима у нашем животу, као неком необјашњивом чудотворном феномену?

Превела с енглеског
Весна Драгољев